

U Zagrebu, 20.10.2015.

**OSVRT HRVATSKE UDRUGE ŽENA U PRAVNOJ PROFESIJI NA ODLUKU
USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE Broj: U-I-1397/2015, od 24. rujna
2015.**

Vezano za problematiku ravnopravnosti spolova u fokusu javnosti nedavna je odluka Ustavnog suda kojom je Ustavni sud ukinuo dio st. 2. članka 21.a Zakona o izboru zastupnika u Hrvatski sabor, a koji je propisivao nevaljanost izborne liste za izbor zastupnika u Hrvatski sabor na kojoj nije zastupljeno najmanje 40% pripadnika svakog spola.

Odbor za legislativu Hrvatske udruge žena u pravnoj profesiji daje kratki osvrt na predmetnu odluku kao i njene učinke. Naime, u međuvremenu Državno izborno povjerenstvo objavilo je izborne liste za izbor zastupnika u Hrvatski sabor iz kojih je lako iščitati u kojoj mjeri su političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji vodili računa o ravnopravnoj zastupljenosti oba spola na svojim listama. Analiza izbornih lista koju je provela Udruga jasno pokazuje da je ukidanje sankcije koju je predviđao Izborni zakon rezultiralo činjenicom da na nadolazećim izborima 20% izbornih lista nije sastavljeno sukladno zakonskoj odredbi kojom se osigurava primjena načela ravnopravnost spolova.

Odlukom Ustavnog suda broj: U-I-1937/2015 od 24. rujna 2015. (Narodne novine 104/15) ukinuta je posljednja rečenica članka 21a. 2 st. 2. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (N.N. 116/99,109/00,53/03,167/03,44/06,19/07,20/09,145/10,24/11, 93/11 i 19/15) koja glasi: „Lista na kojoj nije zastupljena najmanje 40% pripadnika svakog spola nije pravovaljana.“

Iako je predmet ocjene ustavnosti bila čitava odredba članka 21. a kojim se predlagateljima prilikom utvrđivanja i predlaganja izbornih lista propisuje dužnost poštovanja načela ravnopravnosti spolova odnosno dužnost da izborna lista sadrži najmanje 40% pripadnika svakog spola, Ustavni sud nije prihvatio prijedlog za ocjenu ustavnosti ovog dijela zakonske odredbe. Iz obrazloženja odluke razvidno je kako Ustavni sud smatra kako propisivanje kvota na izbornim listama kojima se osigurava primjena načela ravnopravnosti spolova nije u suprotnosti s Ustavom, ali se propisivanjem sankcije za nepoštivanje ovog načela ne smije narušavati druge ustavne vrednote.

U skladu s tim stavom Ustavni sud ukinuo je samo dio odredbe koji je propisivao nevaljanost izborne liste, vodeći se načelom da se takvom sankcijom ograničava djelotvorno ostvarenje višestranačkog demokratskog ustava kao jedne od vrednota ustavnog poretka RH, pa da u konkurenciju dviju, inače jednako vrijednih vrednota (višestranački demokratski sustav vs. ravnopravnost spolova), višestranačka demokracija mora imati prevagu kad je riječ o izborima zastupnika u Hrvatski sabor.

Ne ulazeći u ocjenu takvog stava Ustavnog suda Udruga smatra kako je njegovo obrazloženje, a time i odluka Ustavnog suda u tom dijelu, manjkavo. Naime, osim što se pozvao na stajalište Europskog suda za ljudska prava izraženo u Savjetodavnom mišljenju koje se odnosi na određena pravna pitanja vezana uz podnesene liste kandidata za izbor sudaca Europskog suda za ljudska prava, Ustavni sud nije pružio niti jedan daljnji razlog zbog čega bi i na koji način propisivanje nevaljanosti izborne liste potiralo višestranački demokratski sustav u Republici Hrvatskoj.

Kako i sam Ustavni sud primjećuje u svojoj odluci, stajalište ESLJP-a odnosi se na izbor sudaca Europskog suda koji nisu usporedivi sa izborima za Hrvatski sabor, ni institucionalno, ni značenjski, pa se tim više ukazuje kako ova odluka ne sadrži dostatno i relevantno obrazloženje.

S druge strane, ukidajući nevaljanost lista kao sankciju za nepoštivanje načela ravnopravnosti spolova, Ustavni sud ukazao je kako je Zakonom o ravnopravnosti spolova već predviđena prekršajna odgovornost za predlagatelje izbornih lista koji ne postupaju sukladno čl. 21 a izbornog zakona.

Naime, prema čl. 35 Zakona o ravnopravnosti spolova politička stranka ili drugi ovlašteni predlagatelj liste kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 50.000,00 kn ako prilikom predlaganja lista kandidata ne poštuje načelo ravnopravnosti spolova. Ustavni sud jasno je dao do znanja da se upravo ta prekršajna odredba ima primjenjivati već od nadolazećih parlamentarnih izbora. U skladu s tim Državno izborno povjerenstvo izdalo je Priopćenje o zastupljenosti žena i muškaraca na kandidacijskim listama u I.-XI. izbornoj jedinici kojim je upozorilo da one stranačke i neovisne liste na kojima ne bude zastupljeno 40% pripadnika oba spola podliježu prekršajnoj odgovornosti na temelju čl. 35 Zakona o ravnopravnosti spolova.

Prema statističkim podacima Državnog izbornog povjerenstva, objavljenim na njihovim stranicama, od 166 izbornih lista za izbor zastupnika u Hrvatski sabor u svim izbornim jedinicama njih 33 nisu sastavljene sukladno čl. 21 a izbornog zakona.

Iako se ovaj broj na prvi pogled ne čini pretjerano velikim, situaciju bitno mijenja činjenica da 16 od tih 33 lista predstavljaju liste dviju najvećih političkih stranaka i njihovih koalicijskih partnera (HDZ u koaliciji s drugim političkim strankama od 11 lista niti na jednoj nema 40% žena, dok SDP u koaliciji s drugim političkim strankama od ukupno 10 lista na njih 5 nema 40% žena).

Preostalih 9 nezakonitih izbornih lista pripadaju Autohtonoj Hrvatskoj stranci prava, dvije liste čine liste HDSSB-a, dvije liste pripadaju koaliciji Progresivnog saveza Ive Josipovića (prema podacima koje je Udruga dobila analizirajući izborne liste ta koalicija ima samo jednu nezakonitu listu čime ukupan broj nezakonito sastavljenih lista iznosi 32), te tri liste SRP-a.

Pitanje je jesu li najveće političke stranke u sastavljanju svojih lista koristile pravo koje im je svojom odlukom priznao Ustavni sud da na liste stave svoje najsposobnije kandidate, ali unatoč svemu među svojim članstvom nisu uspjeli naći dovoljan broj onih ženskog roda, ili su razlozi druge prirode?!?

Udruga smatra kako je ovakva ustavna odluka rezultirala time da će si upravo najveće i financijski najmoćnije stranke bez problema moći dopustiti kršenje zakonske odredbe o spolnoj ravnopravnosti, budući prekršajne kazne od 50.000,00 kn (čak i kada nisu ispoštovane niti na jednoj od desetak izbornih lista) neće moći ni na koji način ugroziti njihovu financijsku opstojnost čime se postavlja pitanje da li takva sankcija uopće može osigurati zakonom propisanu rodnu ravnopravnost.

Osim toga, ostaje otvoreno možda i najvažnije pitanje – hoće li predlagatelji ovakvih nezakonitih izbornih lista uopće biti sankcionirani?

Naime, prema trenutnom zakonodavstvu ne postoji niti jedan drugi ovlaštenu tužitelj, osim državnog odvjetnika, koji bi mogao pokrenuti prekršajni postupak zbog povrede odredbe čl. 21 a Izbornog zakona.

Preostaje nam vidjeti hoće li nadležna državna odvjetništva takve postupke i pokretati, kao i s kakvim ishodom će isti završiti.

Samo iz ove kratke prethodne analize vidljivo je da je našem društvu neophodno potreban dodatni angažman kroz civilno društvo na putu postizanja rodne ravnopravnosti, vladavine prava i razvoja demokracije.

HRVATSKA UDRUGA ŽENA U PRAVNOJ PROFESIJU